

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK w GDAŃSKU**

RGD.61-32/08/MLM Gdańsk, dnia 30 września 2008r.

DECYZJA NR RGD. 46/2008

- I. Na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianami) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu, przeciwko przedsiębiorcy J N prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą N Adventure siedzibą w G **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne, godzące w interesy konsumentów działania przedsiębiorcy polegające na stosowaniu we wzorcu umownym o nazwie: **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”** postanowień, o treści:
1. „ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo do zmiany ceny imprezy w przypadku zmiany kursu dewiz, wzrostu kosztów transportu, wprowadzenia nowych podatków lub innych opłat obowiązujących lub zmian cen przez kontrahentów. Zmiana ceny nie może jednak nastąpić później niż 14 dni przed terminem rozpoczęcia imprezy”,
  2. „ORGANIZATOR przyjmuje reklamacje w ciągu 14 dni od daty zakończenia imprezy. Podstawę do rozpatrzenia reklamacji dotyczącej ilości lub jakości świadczeń stanowi kopia pisemnej reklamacji lub adnotacja potwierdzona przez pilota, rezydenta lub kontrahenta w czasie trwania imprezy (...)”,
  3. „Wszelkie spory mogące wyniknąć w związku z realizacją zawartej umowy podlegają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd rejonowy, właściwy dla siedziby ORGANIZATORA (...)”,
  4. „Uczestnicy Odpowiadają za wyrządzone przez siebie szkody, za które mają obowiązek zapłacić na miejscu powstania szkody, z własnych środków (...)”,
  5. „ORGANIZATOR nie dokonuje zwrotu wartości świadczenia, które nie zostały w pełni wykonane z przyczyn leżących po stronie uczestników lub ZLECENIODAWCY, np. spóźnienie na miejsce zbiórki, skrócenie pobytu, rezygnacja z całości lub części programu”,
  6. „ORGANIZATOR nie odpowiada za niedociągnięcia w imprezie wynikające z przyczyn od niego niezależnych, np. warunki atmosferyczne, decyzje administracyjne władz krajów docelowych lub tranzytowych, dłuższych niż przeciętny czas przekraczania granicy, awaria środka transportu niezależnego od

ORGANIZATORA, działanie siły wyższej lub zawinione przez uczestników. Nie mogą być przedmiotem rosz-

---

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058) 346-29-32, 346-29-33, 301-51-75

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

czeń ze strony ZLECENIODAWCY znane mu przed rozpoczęciem imprezy okoliczności powodujące utrudnienia, niedogodności i niewygodę”, uznanych za niedozwolone i wpisanych, na podstawie art. 479 [45] ustawy z dnia 17 listopada 1964r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 zm.), do „Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone” **i nakazuje się zaniechania stosowania tej praktyki.**

- II.** Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...) nakłada się na J N, prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą N Adventure w G, karę pieniężną w wysokości ....zł (słownie: .... złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

UZASADNIENIE

W roku 2008 Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym) przeprowadził badanie rynku usług turystycznych. W ramach prowadzonych badań Delegatura UOKiK w Gdańsku poddała analizie wzorce umowne stosowane w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorców działających na terenie jej właściwości miejscowej.

W toku badania Prezes Urzędu ustalił, iż przedsiębiorca J N prowadząca działalność gospodarczą pod firmą N Adventure siedzibą w G (zwana dalej N) we wzorcu umownym **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”**, stosuje postanowienia, których treść można uznać za tożsame z postanowieniami, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej Rejestrem).

Mając to na uwadze, postanowieniem nr 179 z dnia 18 kwietnia 2008r. wszczęte zostało - z urzędu - postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez przedsiębiorcę J N praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, zdefiniowanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) [zwanej dalej także ustawą o ochronie (...) lub ustawą antymonopolową], polegającej na stosowaniu we wzorcu umownym pn. **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”**, postanowień, które zostały wpisane do Rejestru.

Prezes Urzędu w poczet dowodów zaliczył również materiały uzyskane od przedsiębiorcy w trakcie przeprowadzonej wcześniej kontroli wzorców umownych.

Odnosząc się do zarzutów postawionych w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania, przedsiębiorca pismem z dnia 10 lipca 2008r. przedstawił Prezesowi Urzędu nowy wzorzec umowy. Jednocześnie przedsiębiorca wskazał, że obecnie nie obowiązują w obrocie z konsumentami umowy zawarte w oparciu o wzorzec stosowany poprzednio.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

J N prowadzi działalność gospodarczą, pod nazwą N Adventure w G, w oparciu o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, pod numerem: ..... Ewidencja prowadzona jest przez Prezydenta Miasta G. Ponadto przedsiębiorca wpisany jest do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, pod nr.....

Zakres działania przedsiębiorcy obejmuje m.in. organizowanie imprez turystycznych. W kontaktach z klientami posługuje się on projektami umów, które następnie konsumenci podpisują chcąc skorzystać z usług/oferty przedsiębiorcy.

Projekty umów przedstawiane konsumentom, przygotowane z góry przed zawarciem umowy, zawierają gotowe jednolite postanowienia, wpisywane następnie do konkretnych umów podpisywanych z klientami, stanowiąc tym samym wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 § 1 k.c.

Stosowany przez przedsiębiorcę, projekt/wzorzec umowy tj.: **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”**, zawiera między innymi następujące postanowienie umowne:

- ☞ „ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo do zmiany ceny imprezy w przypadku zmiany kursu dewiz, wzrostu kosztów transportu, wprowadzenia nowych podatków lub innych opłat obowiązujących lub zmian cen przez kontrahentów. Zmiana ceny nie może jednak nastąpić później niż 14 dni przed terminem rozpoczęcia imprezy.” – **pkt 8 „Ogólnych warunków (...)**,
- ☞ „ORGANIZATOR przyjmuje reklamacje w ciągu 14 dni od daty zakończenia imprezy. Podstawę do rozpatrzenia reklamacji dotyczącej ilości lub jakości świadczeń stanowi kopia pisemnej reklamacji lub adnotacja potwierdzona przez pilota, rezydenta lub kontrahenta w czasie trwania imprezy (...)” – **pkt 16 „Ogólnych warunków (...)**,
- ☞ „Wszelkie spory mogące wyniknąć w związku z realizacją zawartej umowy podlegają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd rejonowy, właściwy dla siedziby ORGANIZATORA (...)” - **pkt 18 „Ogólnych warunków (...)**,
- ☞ „Uczestnicy Odpowiadają za wyrządzone przez siebie szkody, za które mają obowiązek zapłacić na miejscu powstania szkody, z własnych środków (...)” - **pkt 12 „Ogólnych warunków (...)**,
- ☞ „ORGANIZATOR nie dokonuje zwrotu wartości świadczenia, które nie zostały w pełni wykonane z przyczyn leżących po stronie uczestników lub ZLECENIODAWCY, np. spóźnienie na miejsce zbiórki, skrócenie pobytu, rezygnacja z całości lub części programu” - **pkt 15 „Ogólnych warunków (...)**,
- ☞ „ORGANIZATOR nie odpowiada za niedociągnięcia w imprezie wynikające z przyczyn od niego niezależnych, np. warunki atmosferyczne, decyzje administracyjne władz krajów docelowych lub tranzytowych, dłuższych niż przeciętny czas przekraczania granicy, awaria środka transportu niezależnego od ORGANIZATORA, działanie siły wyższej lub zawinione przez uczestników. Nie mogą być przedmiotem roszczeń ze strony ZLECENIODAWCY znane mu przed rozpoczęciem imprezy okoliczności powodujące utrudnienia, niedogodności i niewygody” - **pkt 14 „Ogólnych warunków (...)**,

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

I. Aby rozstrzygnąć sprawę w oparciu o przepisy ustawy o ochronie (...) niezbędnym jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Wykazanie tej okoliczności, upoważnia dopiero Prezesa UOKiK do realizacji celu ustawy, którym zgodnie z jej art. 1 ust 1, jest określenie warunków rozwoju

i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się i dotyczy ochrony interesu szerszej grupy konsumentów, którzy są lub mogą być klientami przedsiębiorcy.

Przedsiębiorcy postawiono zarzut naruszenia art. 24 ust 1 ustawy o ochronie (...), który stanowi iż, „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.” Zgodnie z ust. 2 tegoż artykułu „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art.

479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (...)” Aby działania przedsiębiorcy - w tym przypadku N - mogły zostać uznane za sprzeczne z powołanym wyżej przepisem art. 24 ustawy antymonopolowej, winny one spełniać łącznie następujące przesłanki: ujawniać się w obrocie konsumenckim, stanowić działanie bezprawne, naruszając jednocześnie zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie (...) i art. 22¹k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Niekwestionowana przez uczestnika postępowania okoliczność zawierania umów sprzedaży usług turystycznych, jednoznacznie potwierdza fakt spełnienia pierwszej z przesłanek powołanego wyżej przepisu ustawy antymonopolowej.

Odnosnie drugiej przesłanki, tj. bezprawności, rozumianej jako działania sprzecznego z przepisami prawa, podnieść należy, iż przedsiębiorcy postawiony został zarzut naruszenia art. 24 ust 1 i 2 ustawy o ochronie (...), polegający na stosowaniu w umowach zawieranych z konsumentami postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców.

Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. Rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego**.

Wpis do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecnictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał

m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.o.k.ik. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych

polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.o.k.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)

Nie jest, zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Stąd niedozwolone będą także postanowienia umów, mieszczące się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

W ocenie Prezesa Urzędu zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, postanowienia wzorca o nazwie: **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”** stosowane przez przedsiębiorcę są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanymi do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, pod pozycjami: **1300 i 1085; 1246; 1299; 768; 980,1009 czy 1042 oraz 1071.**

Po **pierwsze**, postanowienie: pkt 8 wzorca **„Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez N Adventure”**, o treści: „ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo do zmiany ceny imprezy w przypadku zmiany kursu dewiz, wzrostu kosztów transportu, wprowadzenia nowych podatków lub innych opłat obowiązujących lub zmian cen przez kontrahentów. Zmiana ceny nie może jednak nastąpić później niż 14 dni przed terminem rozpoczęcia imprezy”, należy uznać za tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru pod pozycjami: **1300** czy **1085** uznanymi uprzednio wyrokami Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne.

Wyrokiem wydanym w dniu 29 listopada 2007r., (sygn. akt XVII AmC 211/07) Sąd uznał za niedozwolone postanowienie umowne, umieszczone w Rejestrze pod pozycją 1300, o treści: „Klient musi zostać poinformowany o ewentualnej zmianie ceny jak najszybciej, a najpóźniej na 20 dni przed datą wyjazdu”.

Ponadto wyrokiem z dnia 29 stycznia 2007r. (sygn. akt XVII AmC 160/05) SOKiK uznał za niedozwolone, postanowienie o treści: „Zmiana kursów walut oraz cen transakcyjnych stanowiących podstawy kalkulacji ceny imprezy mogą spowodować wzrost ceny imprezy, nie wyższy jednak niż 10%. Wzrost ceny imprezy będzie skuteczny wobec uczestnika wyłącznie po doręczeniu Uczestnikowi pisemnego zawiadomienia co najmniej 20 dni przed datą rozpoczęcia imprezy”.

W uzasadnieniu wyroku wskazano, że „Ustawa o usługach turystycznych w art. 17 przewiduje możliwość podwyższenia ceny, ale wyłącznie w razie zaistnienia okoliczności wymienionych w tym artykule, nie później niż 20 dni przed datą rozpoczęcia imprezy. Podwyższenie ceny z powodów innych okoliczności jest niedopuszczalne”. W ocenie sądu postanowienie to wskazuje, że przedsiębiorca „próbując przerzucić ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej na konsumenta, przyznając sobie uprawnienie do niezgodnego z przepisami podwyższenia ceny imprezy, bez przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy z tej przyczyny. Zmiana ceny transakcyjnej może bowiem oznaczać zmianę ceny wynikającej z umów zawartych z kontrahentami pozwanej, co stanowi ryzyko prowadzonej przez nią działalności gospodarczej i nie może obciążać konsumentów”.

Porównując treści klauzul uznanych przez SOKiK za niedozwolone i postanowienia stosowanego przez skarżonego przedsiębiorcę uznać należy, że pomimo różnic w sformułowaniu, wywołują one identyczne skutki dla konsumentów, bowiem dopuszczając wzrost ceny wskazują na okoliczności, których nie przewidują przepisy ustawy o usługach

turystycznych. Zgodnie z art. 17 tej ustawy podwyższenie ceny jest możliwe jedynie w wypadku: wzrostu kosztów transportu, wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych, wzrostu kursów walut. J N, w stosowanym wzorcu umownym dopuściła również możliwość wzrostu ceny w przypadku „zmian cen przez kontrahentów”, co jak zaznaczył sąd w cytowanym wcześniej wyroku, stanowi ryzyko przedsiębiorcy i nie może obciążać konsumentów.

Dodatkowo stosowany przez przedsiębiorcę wzorec umowy nie przewiduje prawa konsumenta do odstąpienia od umowy w przypadku zmiany tak istotnego warunku umowy, jakim jest cena usługi, czym wypełniają dyspozycję art. 385³ pkt 20 k.c.

Z tych też względów Prezes Urzędu uznał wymienione zapisy za tożsame, czego nie naruszają odmienności wynikające z różnic w ich brzmieniu i użytych zwrotach porównywanych klauzul.

Jednocześnie podkreślić należy, że dodatkowo J N, niezgodnie z przepisami ustawy o usługach turystycznych, ustaliła, że cena imprezy może wzrosnąć w okresie 14 dni przed datą imprezy, podczas gdy ustawa ta, w art. 17, jednoznacznie wskazuje, że cena nie może być podwyższona w okresie 20 dni przed datą wyjazdu.

Po **drugie**, postanowienie: **pkt 16** wzorca „**Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach....**”, o treści: „ORGANIZATOR przyjmuje reklamacje w ciągu 14 dni od daty zakończenia imprezy. Podstawę do rozpatrzenia reklamacji dotyczącej ilości lub jakości świadczeń stanowi kopia pisemnej reklamacji lub adnotacja potwierdzona przez pilota, rezydenta lub kontrahenta w czasie trwania imprezy (...)” należy uznać za tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 1246, uznaną uprzednio wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2007r., (sygn. akt XVII AmC 50/06) Sąd uznał za niedozwolone, postanowienie o treści: „Uczestnik może zgłosić Organizatorowi reklamacje niezwłocznie po stwierdzeniu niewłaściwego wykonania usługi w formie pisemnej, nie później niż 14 dni od dnia zakończenia imprezy pod warunkiem ich wcześniejszego zgłoszenia pilotowi w trakcie imprezy turystycznej”.

Oba analizowane postanowienia tj. zarówno to zwarte we wzorcu stosowanym przez N, jak i to umieszczone w Rejestrze identycznie określają termin na wniesienie reklamacji tj. w ciągu 14 dni od zakończenia imprezy. Wskazać należy, że w podobnej sprawie (Wyrok z dnia 8 grudnia 2006r., sygn. akt XVII AmC 41/06) SOKiK wskazał, że wyznaczony (krótki) okres może faktycznie, w wielu sytuacjach, uniemożliwić klientom wniesienie reklamacji, w terminie lub jej prawidłowe uzasadnienie, w szczególności gdy, w okresie urlopowym, klient bierze udział w kilku, następujących po sobie, imprezach turystycznych. Ponadto w wyroku z dnia 11 maja 2007r., w sprawie sygn. akt XVII AmC 28/06, Sąd uznał, iż nałożenie na klienta obowiązku potwierdzenia reklamacji jest sprzeczne z art. 20 ust. 3 i 4 ww. ustawy o usługach turystycznych, który wyraźnie określa obowiązki i zadania pilota. Zdaniem SOKiK sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami jest żądanie od konsumenta spełnienia określonych formalności skoro nie ma on takiego obowiązku. Zgodnie z przywołanym przepisem prawnym klient ma, nie obowiązek ale prawo do uzyskania potwierdzenia reklamacji, natomiast to zadaniem pilota jest niezwłoczne nadanie biegu reklamacji.

Tak więc, przeprowadzone porównanie jednoznacznie wskazuje na tożsamość skutków wywoływanych przez wskazane klauzule, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów.

Po **trzecie**, postanowienie **pkt 18** wzorca „**Warunki uczestnictwa w imprezach...**” o treści: „Wszelkie spory mogące wyniknąć w związku z realizacją zawartej umowy

podlegają rozstrzygnięciu przez właściwy sąd rejonowy, właściwy dla siedziby ORGANIZATORA (...)” należy uznać za tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją **1299** uznaną uprzednio wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne.

W wyroku z dnia 29 listopada 2007r. (sygn. akt XVII Amc 211/07) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone, postanowienie umowne, o treści:

„Wszel-

kie spory wynikłe z realizacji umowy rozstrzygane będą przez sąd cywilny w Krakowie, bądź przez sąd miejsca wykonania umowy”. Wyniki analizy porównawczej postanowienia zawartego we wzorcu stosowanym przez przedsiębiorcę z klauzulą umieszczoną w Rejestrze, pozwalają na stwierdzenie, że - pomimo braku identyczności literalnej – stosowanie jego wywołuje tożsame skutki, bowiem w przypadku powstania sporu na tle wykonywania umowy, zapisy te bezprawnie narzucają konsumentom właściwość miejscową sądu i ograniczają ich prawa do wytoczenia powództwa, wynikające z przepisów K.p.c. o właściwości ogólnej i przemiennej.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 269 ze zm.) mówiąc o właściwości miejscowej, można wyróżnić właściwość: ogólną, przemiennej i wyłączną. Zasadę w zakresie właściwości miejscowej określa art. 27 § 1 K.p.c. stanowiąc, że „Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania”. Właściwość wyłączna dotyczy powództw związanych m.in. prawem rzeczowym na nieruchomości, dziedziczeniem, stosunkami pomiędzy rodzicami i dziećmi. Przepisy dotyczące właściwości przemiennej przewidują możliwość wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia umowy, jej wykonania, rozwiązania lub unieważnienia, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, przed sądem właściwym dla miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości, miejsce to powinno być stwierdzone dokumentem. Przepisy art. 31 i nast. K.p.c. umożliwiają powodowi dokonanie wyboru pomiędzy sądem właściwości ogólnej, a innym sądem oznaczonym w tych przepisach, w zależności od tego, który sąd jest dla niego dogodniejszy.¹ Nie jest zatem dopuszczalne narzucenie właściwości przemiennej przez jedną ze stron stosunku prawnego/umowy, a jedynie następczy jej wybór w chwili powstania roszczenia wynikającego z umowy. Artykuł 46 K.p.c. przewiduje możliwość zawarcia tzw. umowy prorogacyjnej, polegającej na tym, że strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących wyniknąć w przyszłości z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, będzie wówczas sądem wyłącznie właściwym. W świetle przytoczonego przepisu możliwe jest odejście od generalnego modelu właściwości ogólnej, jednak tylko wtedy, gdy jest to przedmiotem indywidualnego uzgodnienia umownego. Skuteczność takiej umowy zależy zatem od zgodnego wyrażenia woli stron.

Tak więc w rozpatrywanym przypadku, w sytuacji konieczności rozwiązywania sporu na drodze sądowej w grę wchodzi tylko dwie właściwości, tj. ogólna i przemiennej. Według właściwości ogólnej, jeżeli powodem jest konsument, to powództwo powinno zostać wniesione do sądu właściwego dla siedziby przedsiębiorcy (art. 30 K.p.c.). Jeżeli natomiast powodem jest przedsiębiorca, to sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu konsument ma miejsce zamieszkania (art. 27 § 1 k.p.c.). W przypadku właściwości przemiennej dotyczącej roszczeń wynikających z zawartej umowy, właściwym będzie sąd miejsca wykonania tej umowy. Jak wynika z powyższego, nie w każdym przypadku sądem właściwym będzie sąd właściwy wskazany we wzorcu stosowanym przez przedsiębiorcę. Przedsiębiorca narzucając konsumentowi ograniczenie możliwości dochodzenia roszczeń

---

¹ Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Pod redakcją K. Piaseckiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1996r., str.164.

powstałych na tle wykonywania umowy przyczynia się do pogorszenia jego sytuacji, co może być źródłem niewygody i niepotrzebnej straty czasu, a także zbędnych wydatków. Zapis taki utrudnia mu ponadto skuteczną realizację konstytucyjnego prawa do sądu.²

Po **czwarte**, postanowienie **pkt 12** wzorca „**Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach...**”, o treści: – „Uczestnicy Odpowiadają za wyrządzone przez siebie szkody, za które mają obowiązek zapłacić na miejscu powstania szkody, z własnych środków (...)” należy uznać za tożsame z brzmieniem klauzuli wpisanej do Rejestru pod pozycją; **768**, uznaną uprzednio wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne.

W wyroku z dnia 23 lutego 2006r. (sygn. akt XVII Amc 6/05) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone, postanowienie umowne, o treści: „Uczestnicy odpowiadają za wyrządzone szkody z własnej winy, za które mają obowiązek zapłacić niezwłocznie, z własnych środków w miejscu ich powstania”. Wyniki analizy porównawczej postanowienia zawartego we wzorcu stosowanym przez przedsiębiorcę z klauzulą umieszczoną w Rejestrze, pozwalają na stwierdzenie, że - pomimo braku identyczności literalnej – ich stosowanie wywołuje tożsame skutki, bowiem nakładają one na konsumenta obowiązek natychmiastowego pokrycia wyrządzonych szkód. Tymczasem, nałożenie takiego obowiązku może być działaniem przedwczesnym. Dopiero bowiem po ustaleniu, że szkody są wynikiem wyłącznej winy konsumenta organizator może wystąpić z określonym roszczeniem. Ponadto bardzo często klient może nie być w stanie uiścić zapłaty za szkodę w miejscu jej powstania lub dokonanie zapłaty może uniemożliwić dalsze korzystanie z imprezy turystycznej.

Po **piąte**, postanowienie: **pkt 15** wzorca „**Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach...**”, o treści: „ORGANIZATOR nie dokonuje zwrotu wartości świadczenia, które nie

zostały w pełni wykonane z przyczyn leżących po stronie uczestników lub ZLECENIODAWCY, np. spóźnienie na miejsce zbiórki, skrócenie pobytu, rezygnacja z całości lub części programu” należy uznać za tożsame z klauzulami, uznanymi uprzednio wyrokami Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedo-

zwolone postanowienia umowne i wpisanymi do Rejestru pod pozycjami np.: 980, 1009 czy 1042.

W dniu 8 stycznia 2007r. do Rejestru, pod pozycją 980, została wpisana klauzula o treści: Klientowi nie przysługuje zwrot wartości świadczeń, których nie wykorzystał z przyczyn nie leżących po stronie organizatora lub z powodu przerwania jego udziału w imprezie przez służby graniczne lub policję”. Natomiast w dniu 23 stycznia 2007r. w Rejestrze (poz. 1009) umieszczono klauzulę, o treści: „W przypadku gdy uczestnik nie stawi się na miejsce zbiórki w wyznaczonym terminie i miejscu lub zrezygnuje z imprezy w trakcie jej trwania, nie przysługuje mu zwrot kosztów podróży lub należności za niewykorzystane świadczenia”. Ponadto wyrokiem z dnia 28 grudnia 2006r. (sygn. akt XVII AmC 161/05) SOKiK uznał za niedozwolone, postanowienie, które następnie zostało umieszczone w Rejestrze pod pozycją 1042, o treści „Organizator nie dokonuje zwrotu świadczeń, które nie zostały wykorzystane w pełni z przyczyn leżących po stronie uczestnika, np. skrócenie pobytu, rezygnacja z części lub całości programu, spóźnienie się na miejsce zbiórki itp.”. Oceniając tą klauzulę Sąd podzielił stanowisko powoda (Prezes Urzędu), że postanowienie to narusza dyspozycję art. 385³ pkt 12 k.c., zgodnie z

---

² Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama

którym niedozwolonym postanowieniem umownym jest to, które wyłącza obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania. Również i postanowienie zawarte we wzorcu umownym stosowanym przez N ogranicza prawa klienta do żądania zwrotu określonej części opłaty, w przypadku rezygnacji z wykonania usługi, sytuacja taka ma miejsce także i wówczas, gdy z tego powodu przedsiębiorca nie poniósł żadnych strat i/lub odzyskał część środków, jak również gdy niewykorzystanie czy rezygnacja ze świadczeń były następstwem zdarzeń, za które winę ponosi organizator np. w przypadku podania niewłaściwej godziny, czy miejsca zbiorówki. Stąd uznać należy, że wszystkie porównywane klauzule wywołują identyczne skutki prawne.

Po **szóste**, postanowienie: **pkt 14** wzorca „**Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach...**”, o treści: „ORGANIZATOR nie odpowiada za niedociągnięcia w imprezie

wynikające z przyczyn od niego niezależnych, np. warunki atmosferyczne, decyzje administracyjne władz krajów docelowych lub tranzytowych, dłuższych niż przeciętny czas przekraczania granicy, awaria środka transportu niezależnego od ORGANIZATORA, działanie siły wyższej lub zawinione przez uczestników. Nie mogą być przedmiotem roszczeń ze strony ZLECENIODAWCY znane mu przed rozpoczęciem imprezy okoliczności powodujące utrudnienia, niedogodności i niewygody”, należy uznać za tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją; **1071**, o treści: „W przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania usług Organizator nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli szkody powstały w wyniku: - działania siły wyższej, - działań lub zaniechań Uczestników imprezy oraz osób im towarzyszącym (...) działań niezgodnych z prawem”, uznaną uprzednio wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne.

Skoro przewidziane i wskazane we wzorcu umownym okoliczności nie mogą być przedmiotem reklamacji tym samym przedsiębiorca jednocześnie ogranicza zakres swojej odpowiedzialności za należyte wykonania zobowiązania/umowy. Tymczasem art. 11 a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz.U. z 2004r. Nr 223, poz. 2268 zm.) wyraźnie określa, że zwolnienie od odpowiedzialności następuje tylko wtedy gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy jest spowodowane **wyłącznie** działaniem lub zaniechaniem klienta, działaniem lub zaniechaniem osób trzecich, gdy działań tych nie można było przewidzieć ani uniknąć lub siłą wyższą. W związku z tym tylko w przypadku gdy niewykonanie umowy następuje wyłącznie z winy klienta lub gdy określonych zdarzeń nie można był przewidzieć, czy ich uniknąć, odpowiedzialność organizatora może być wyłączona. W pozostałych przypadkach przedsiębiorca ponosi pełną odpowiedzialność wobec klienta za realizację umowy. Takie stanowisko zajął również Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 27 lutego 2006r., (sygn. akt XVII AmC 100/04), w uzasadnieniu którego Sąd uznał, że wyłączenie odpowiedzialności organizatora turystyki poza zakres wskazany w art. 11 a ww. ustawy o usługach turystycznych narusza dobre obyczaje i interesy konsumentów.

Z tych też względów uznać należy, że oba postanowienia wywołują identyczne skutki, tj.: wyłączają odpowiedzialność przedsiębiorcy poza zakres wskazany w przepisach prawnych.

Tak więc, przeprowadzone porównanie postanowienia wzorca umowy stosowanego przez przedsiębiorcę z wymienioną wyżej klauzulą uznaną wcześniej przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za postanowienie niedozwolone i wpisane do Rejestru, jednoznacznie wskazuje na tożsamość skutków wywoływanych przez porównywane klauzule, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów.

Reasumując za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia, zawarte w wymienionym wzorcu umownym stosowanym przez przedsiębiorcę mieszczą się w hipotezach wskazanych klauzul wpisanych do Rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone.

Także trzecią przesłankę, uznać należało za spełnioną. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów ma miejsce wtedy, gdy działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości, to jest, sytuacji gdy skierowane jest nie tylko do wyodrębnionej indywidualnie grupy konsumentów, lecz szerszego nieograniczonego liczbowo kręgu osób, do których dotarła i dotrzeć może oferta przedsiębiorcy. W rozpatrywanej sprawie wyżej wymienione warunki zostały spełnione. Oferta usług turystycznych zawierająca niedozwolone klauzule adresowana jest bowiem przez J N, nie do ściśle zindywidualizowanego konkretnego konsumenta lecz do z góry nieokreślonej, niemożliwej do zidentyfikowania liczby kontrahentów – konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna.

Skoro zatem kwestionowane postanowienia analizowanego wzorca umowy są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, to posługiwanie się nimi w obrocie konsumenckim zgodnie treścią art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznać należy za działanie bezprawne, stanowiące praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji (...) jeżeli Prezes Urzędu stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy a przedsiębiorca zaprzestanie stosowania zarzucanej praktyki, wówczas Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechania jej stosowania.

W trakcie niniejszego postępowania przedsiębiorca przedłożył nowy wzorzec umowy, nie przedstawiając jednak żadnych dowodów potwierdzających fakt zaprzestania wykorzystywania wzorca dotychczas stosowanego, zakwestionowanego przez Prezesa Urzędu w postępowaniu wszczętym i prowadzonym w przedmiotowej sprawie. Należy przy tym wskazać, że zgodnie z treścią art. 27 ust. 3 ciężar udowodnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 spoczywa na przedsiębiorcy. Znajduje to również odzwierciedlenie w aktualnym orzecznictwie sądowym. I tak, np. w wyroku z dnia 25 października 2007r., sygn. akt VI A Ca 496/07, Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, że „to nie pozwany (w tym przypadku Prezes UOKiK) winien wykazać, że oświadczenie powoda o zaniechaniu zarzucanej praktyki jest niezgodne ze stanem faktycznym, lecz odwrotnie – to powód ma obowiązek udowodnić, że jego zapewnienia zgodne są z prawdą”.

W okolicznościach faktycznych sprawy, nie można uznać za dowód potwierdzający fakt zaniechania stosowania zarzucanej praktyki samego opracowania i przedstawienia organowi antymonopolowemu nowego wzorca, bez jednoczesnego wykazania, że został on rzeczywiście wprowadzony w życie i jest stosowany wobec klientów przedsiębiorcy - konsumentów. Prezes Urzędu nie jest przy tym obowiązany do analizy zapisów wzorca na etapie poprzedzającym jego wprowadzenie do obrotu konsumenckiego. Z tych też powodów Prezes Urzędu odstąpił od oceny zgodności z przepisami prawa postanowień zawartych w nowym, przedstawionym przez przedsiębiorcę, wzorcu umownym.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

II. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę stosującego praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu

osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Ponadto stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych należy uwzględnić, w szczególności: okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

W wyniku przeprowadzonego postępowania zostało wykazane i udowodnione, że przedsiębiorca stosował we wzorcu umownym postanowienia niedozwolone, przez co naruszył interesy konsumentów. Tym samym nałożenie na niego kary w trybie art. 106 ust.

1 pkt 4 ustawy o ochronie (...) jest uzasadnione.

Przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w 2007r. został ustalony na podstawie złożonego przez niego dokumentu (sprawozdanie PIT-36L) i wyniósł .... zł. Stąd maksymalny wymiar kary wynosi ok. .... zł. Prezes Urzędu postanowił nałożyć na przedsiębiorcę karę w wysokości .... zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych), co stanowi ok....% przychodów przedsiębiorcy.

Ustalając ostateczną wysokość kary Prezesa Urzędu, wziął pod uwagę zarówno okoliczności „obciążające”, jak i „łagodzące”. Pierwsze z nich wskazują, że przedsiębiorca stosował niedozwolone klauzule, pomimo łatwej dostępności i publicznego charakteru Rejestru. W tej sytuacji ocenić należało, że kwestionowane zachowanie rynkowe nie było działaniem nieświadomym, bowiem przy dołożeniu minimum staranności każdy z organizatorów turystyki, w tym i skarżony, mógł z łatwością zapoznać się z treścią postanowień wpisanych do Rejestru i dostosować wykorzystywany w obrocie konsumenckim wzorec umowy do wymogów prawa. Konsekwencją stosowania klauzul abuzywnych jest naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, nabywców organizowanych przez tego przedsiębiorcę imprez turystycznych,

Miarkując wymiar kary Prezes Urzędu uwzględnił także „okoliczności łagodzące”, pozwalające na obniżenie jej maksymalnego wymiaru, tj.:

1. Skarżony, swoim działaniem, po raz pierwszy naruszył przepisy ustawy o ochronie konkurencji (...).
2. Skarżony współpracował z Urzędem w toku postępowania i wywiązywał się ze zobowiązań nakładanych przez Prezesa Urzędu, w zakresie udzielania informacji oraz przekazywania żądanych dokumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, uznał również, iż w tym przypadku nałożona kara powinna spełniać przede wszystkim funkcję prewencyjną, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Mając na uwadze wszystkie okoliczności faktyczne sprawy orzeczono jak w punkcie II sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto

Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: **NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010
0078 7822 3100 0000.**

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Roman Jarząbek
Dyrektor Delegatury UOKiK
w Gdańsku